

O zadevah matice slovenske.

Pravila (štature) „matice slovenske“ so gotove. Radi verjamemo, da se je nekterim gospodom delo to dosti dolgočasno zdelo; al ni moglo biti drugače, ako gré stvar skozi več rok in je bilo treba preskrbeti si pravil družih matic. Brž ko ne pa bojo drugi domoljubi imeli še kaj preurediti o pravilih, zato je v to osnovo vzeti §., po katerem občni zbor more premeniti pravila. Naj tedaj zdaj te, kakoršne so, veljajo za take, da se predložijo sl. vladi v potrjenje. Po pravilih ima biti 40 odbornikov, ki stanujejo v deželah slovenskih; zato mislimo tudi, da ravno tudi 40 gospodov iz teh dežel naj podpiše prošnjo za dovoljenje „matice slovenske“ kot začasni osnovni odbor. V ta namen se bo, brž ko bojo prepisi pravil gotovi, na vse dotične kraje peljal en iztis prošnjega pisma s priloženo pôlo, na katero naj bi gospodje, ki stopijo v kolo osnovnega odbora, podpisali svoje ime. Ko pridejo vse pôle s podpisi nazaj, se izročijo potem brž sl. vladi.

Pri tej priliki radostni naznanjamo, da res prav žive so želje, da bi matica slovenska se kmali ustanovila, in da se te želje djansko v tem kažejo, da zopet nam je iskreni domoljub gosp. M-k iz Dolenskega poslal 46 gold. 50 kr., ki jih je darovalo 20 gospodov v Črnomlji in 7 v Kostanjevici. Imena darovateljev se bojo imenovala ob svojem času.

Slovstvene stvari.

Poziv.

Proti koncu svojega v letniku goriške gimnazije „o slovenskih narodnih pesmih“ priobčenega sestavka priznavam sam, da se o tistem predmetu le po izdaji narodnih pesem kaj dovršenega spisati dá. Taka izdaja pa mora obširna, pristna, izčiščena, t. j. z eno besedo kritična biti. Res je že obilo narodnih pesem slovenskih v različnih zbirkah in knjižicah zapisanih, al ravno liričnih pesem, katerih dandanes med ljudstvom največ živi, je do sedaj tudi najmenj natisnjenih. H kritični izdaji narodnih pesem je toraj še veliko truda treba, ktere pa posamezne moči obvladati ne morejo, ako jim združene sile rodoljubov ne priskočijo; vredne pa so narodne pesmi take občne podpore, ker nam one jezik, običaje, zgodovino in narodnost slovensko najjasneje razsvetlujejo. Podpisani toraj rodoljube vseh slovenskih krajin prav srčno prosí, naj mu v svojih krajih živeče ali že kje zapisane ali še obče neznane pesmi, slovničke, slovarske, metriške in druge narodnih pesem se tikajoče opombe blagovoljno pošiljajo. Zaželjeno bi mu bilo tudi, ako bi se tej ali uni pesmi pridral tudi napev, ali način, po katerem se pesem ali pripoveduje ali prepeva; ktere vrstice se ponavljajo; ali se pojejo v korih ali od enega; kaj se med petjem drugega dela itd. Želeti bi bilo tudi, ako bi se pravlice in pripovedi, ktere so z glavnimi osebami epičnih pesem v zvezi, kakor na primer „povesti o kralji Matjažu, Marku, Lambergarji, i. t. d.“ pesmam pristavljale. Potrebno pa je k natančnemu poznavanju pesemskega jezika tudi zaznamovanje tistega kraja, kjer se pesem nahaja. Imena tistih oseb, ktere se bodo pošiljanja takih dopisov udeleževale, bode podpisani hvaležno naznanil. Pošila pa se naj na Pragersko (Pragerhof in Steiermark) do vseh Svetnikov, pozneje pa v Gorico (Görz im Küstenlande). Nazadnje pa še prosim vse slovenske časnike, naj blagovoljno ta poziv prenatísnejo.

Janko Pajk,
učitelj na goriški gimnazii.

Povabilo. *)

Našel sem med nekimi rokopisi slovensko veselo igro „Lahkoverni“, ktero je v 3 delih še 1845. leta v verzih sestavil moj rajnki oče Bernard Tomšić, učitelj v Vinici na Dolenskem, prav marljiv slovensk in nemšk pisatelj. Komu ni dopadel njegov izvrstni „Rut“ v Danici, „Boj bri Vudački“ v Prijatlu itd.? Škoda bi toraj bila, da se njegovo imé tako hitro pozabi.

Da ta mična, kratkočasna igra ne ostane v tamoti, sklenil sem v posebni knjižici jo obelodaniti, ako toliko naročnikov dobim, da se tisk plača. Knjiga bode obsegala po mojih mislih do 7 tiskanih pôl, in čez 50 nov. krajc. gotovo ne bode veljala. Naj bi mi toraj radi pritekli na pomoč vsi rodoljubi slovenski in mi blagovoljno naročnikov nabirali, ter mi jih vsaj do konca oktobra poslali poste restante v Zagreb. Denar se takrat dá, ko knjiga izide. Na 12. iztisov, dobi se eden gratis.

Rajnki B. T. naredil je več enacih iger, ktere so po njegovi smrti prišle v nepoznate mi roke. Ako jih dobim, vse bodem prav rad izdal. Tako mislim tudi izdati ob času vse slovenske pesmi, že natisnjene po raznih časopisih in ostale v rokopisu v posebni knjižici, kteri bodem dodal življenjepis ali biografijo pokojnega pesnika.

Potrebujem toraj le podpore, ktero upam v obilni meri dobiti od vrlih Slovencev.

Ljudevit Tomšić, v Zagrebu.

Kratkočasno berilo.

Spomini na deda.

Pravljice in povesti iz slovenskega naroda.
Spisal J. Zavojšček.

Pozimski večer na slovenski preji.

(Konec.)

Kolovratje so bili med tem zastali radovednim predicam; vreteno ni več drdraje požiralo tenkosukane niti, ki je drsela izpod lepega, al od dela omadežanega prsta mlade device, ali iz ostarele roke stare matere. Vse je poslušalo, kako se bo ta povest od strahov sešla. Ko so pa ded nehali in iz svoje pipice tabakov pepél ob palec iztrkali, žlindro z zaklepčnim nožem venkaj postrgali in na novo tabaka natlačili iz srčnega mehurja domá zaklanega praséta, potem zabrenčé zopet hitre vretena, in motvozi zopet zasucejo lične kolesa. Deklice pa so plaho pomikale glavo h glavi, in šeptanje se je slišalo med njimi: „Ti, mene je pa strah“. Prva to ugane, druga jo za svojo pové tretji, in kmalo je cela družba polna: „Mene je strah; jaz ne bi šla zdaj-le do Rup za kup denarjev ne“.

Imeli so sosedovi deklo Katro. Ona je bila za pol komolca večja od družih žensk, tako, da so fantinje od maše gredé vselej že dva streljaja daleč poznali, v katerem krdelu gré Katra. Močna ni bila samo bolj kakor vsaka dekla, ampak bolj ko marsikter hlapec. Ako bi bili mirni Slovenci kedaj Amacone imeli, ona bi pa bila lahko kraljica. Govorila je, da se gré z vsacim možkim metat. Fantje iz vasi pa so djali, da se ne gredó metati z babo, kadar jih je pri košnji v jeseni na travniku na korajžo klicala, v resnici pa se je vsak bal, da ga ne bi vrgla in v sramoto pripravila.

Ko so se tedaj menile deklice, da jih je tako strah, da ne bi šle za noben denar zdaj-le do Rup, ustavi Katra vreteno in pretikaje „kobilico“ na perotih pravi: „Mene pa ni nič strah, deklice; ako bi mi kdo deset grošev dal, pa bi šla prec“.

*) Prosim, da bi ga tudi drugi slovenski časopisi razglasili.